

que ad privationem beneficii. Fagnanus loc. cit. n. 41. Adde dicta superius n. 63. et 65.

105. *Cur parochus possit discedere causa curandæ infirmitatis, et non tempore pestis, aut belli?* — Objicies autem contra priorem declarationem sacræ congregationis. Potest parochus de licentia episcopi, ac substituto idoneo vicario, discedere a loco beneficii causa curandæ infirmitatis, pergendo, v. g. ad thermas etc. aut causâ declinandarum capitalium inimicitiarum, juxta dicta n. 91. et 92. Ergo eadem ratione poterit recedere tempore belli, aut pestis grassantis: ne alioquin sani fugerent parochos, simulque parochi omnes brevi morentur, aut ab hostibus occiderentur, cum magna jactura reipublicæ christianæ. Resp. neg. consequent. cum sua probatione. Quia exinde ad summum sequitur, quod parochus tempore pestis possit sacramenta per alium ministrare hoc morbo laborantibus: non autem, quod possit a sua parochia recedere, atque a personali residentia excusetur, ob dicta n. 103. Neque urget adducta instantia de parochio infirmo, ad thermas v. g. discedente, vel capitales inimicitias declinante. Disparitas enim est inter casum, quo solius parochi vita periclitatur ob contractum morbum adhuc curabilem, vel ob capitales inimicitias ejus particulari personæ imminentes; et inter casum, quo omnibus parochianis communiter tale periculum imminet: ut tempore pestis, belli, ac hujusmodi. In priori enim casu bene potest parochus cum licentia episcopi, et constituto idoneo vicario recedere, quia ex suo discessu nullum imminet parochianis, seu ovibus suis periculum; cum vita duntaxat sua privata periclitetur, simulque per constitutum vicarium æque possit esse tuta salus parochianorum. Secus dicendum in altero casu, ubi commune periculum subest, atque parochus residens adhuc potest prodesse sanis, ipsosque exhortando, consolando, verbum Dei proponendo, ac sacramenta administrando, in via mandatorum divinorum corroborare. Adde dicta superius § præced. n. 44. et 45.

106. *Cautelæ tempore pestis a parochis, eorumque vicariis observandæ.* — Resp. II. Notandum tamen est parochis, atque constitutis ipsorum vicariis, ut tempore pestis in administrandis sacramentis caute se gerant, ne ex ipsorum præmatura morte plures alii spirituale damnum patiantur. In quem finem plures regulæ, seu cautelæ, dari solent a

medicis atque theologis: uti sunt, ex præscripto medici habere ad manum bona præservativa contra pestem: ægrotos non visitare jejuno stomacho; aut, si necessitas urgeat (nam morbus hic dilationem non palitur) apponere ad nares parum theriacæ, aut strophilum aceto tinctum, vel aliud hujusmodi præservativum. Salivam, utpote vehiculum malignitatis, apud tales infirmos non deglutire, sed semper expuere. Limonibus, aut eorum corticibus, ante accessum infirmorum vesci, quod esse saluberrimum remedium docuit experientia: aut alio tali præservativo cor contra venenatum aerem præmunire. Insuper excepturus confessionem ægri peste laborantis, audiat eum a longe; et si fieri potest, curet, ut accedat ad fenestram, vel januam; sin minus, jubeat, ut in cubiculo decumbentis fiat fumus salutaris contra pestem, atque ægrotus vertat faciem ad alteram partem, tegumenta quoque lectuli non moveat, ne venenatus ejus halitus, aut aer e lectulo egrediens apprehendat confessarium, ipsumque pariter inficiat. Tacentur aliæ tales cautelæ, simulque modus in administratione sacramentorum tunc observandus, de quo, præter propria Ritualia diœcesana, videri poterit. Layman lib. V. tract. VI. cap. XIII. n. 4. Engel, h. t. n. 19. et Joannes Chaparville in tractatu, *De necessitate et modo ministrandi sacramenta tempore pestis.*

§ IV.

DE RESIDENTIA CANONICORUM, ET CLERICORUM SIMPLEX BENEFICIUM HABENTIUM.

107. *Canonici ecclesiarum cathedralium et collegiatarum, tenentur residere, adeo, ut non possint ultra tres menses singulis annis abesse.* — Quæritur I. Quia ratione canonici ecclesiarum cathedralium, et collegiatarum, residere teneantur? Resp. I. Omnes isti tenentur residere in Ecclesiis suis; adeo, ut non liceat ipsis ultra tres menses ab eisdem quolibet anno abesse: salvis tamen earum Ecclesiarum constitutionibus, quæ longius servitii tempus requirunt, sicque absentiam trium mensium non concedunt. Textus est in concilio Trident. sess. 24. cap. XII. *de Reform.* § *Præterea*, ubi taliter statutum legitur: *Præterea* obtinentibus in eisdem cathedralibus, aut collegiatis dignitates, canonicatus, præbendas, aut portiones, non liceat vigore cu-

juslibet statuti, aut consuetudinis, ultra tres menses, ab eisdem Ecclesiis quolibet anno abesse: salvis nihilominus earum Ecclesiarum constitutionibus, quæ longius servitii tempus requirunt. » Hæc ibi. Concordat c. *Conquerente*. 6. et cap. penult. h. t. et c. *Ex-tirpandæ*. 30. § *Qui vero. de Præbend.* ubi satis indicatur, canonicos esse adstrictos ad personalem residentiam.

108. *Nec satisfaciunt suæ obligationi, nisi cantent in choro, cæteraque officia personaliter peragant. Notabilis admonitio sancti Caroli Borromæi quoad hoc.* — Resp. II. Quantum est de rigore juris communis, canonici, cæterique proxime enumerati, non satisfaciunt suæ obligationi exhibendo duntaxat suam præsentiam in choro, nisi etiam cantent, cæteraque consueta officia juxta ordinatam alternationem personaliter peragant. Ita Barbosa cap. XX. *de Canonicis*. n. 13. referens declarationem sacræ congregationis consilii, sub die 20 aprilis 1602, respondentis eos teneri omnino psallere; alioquin obligationi suæ non satisfacere. Fagnanus c. *Licet*, n. 89. *de Præbend.*, asserens articulo hoc diligenter discusso in canonicis basilicæ sancti Petri de Urbe, ita declarasse sacram congregationem die 12. novembris 1592; Garcias, part. III. *de Beneficiis*, cap. II, n. 324, 325, et seqq. allegans plures hujusmodi declarationes. Idque clare patet ex concilio Tridentino cit. sess. 24. cap. XII, § *Omnes vero. de Reform.*, in hæc verba statuente: « Omnes vero divina per se, et non per substitutos, compellantur obire officia, et episcopo celebranti, aut alia pontificalia exercenti assistere, et inservire: atque in choro, ad psallendum instituto, hymnis, et canticis Dei nomen reverenter, distincte, devotèque laudare. » Unde sanctus Carolus Borromæus in *Monitionibus ad Canonicos*, per Barbosam, part. III. *de Offic. et potest. Episcop.*, allegat. 53, post n. 181. relatis, inter alia sic loquitur: « Vos, qui in cathedrali Ecclesia dignitates obtinetis, canonici item — attente, studiose, rite, pie, religiose divinas laudes concelebrate; et psallite Deo in conspectu angelorum, cantantes in cordibus vestris Domino. In choro nemo privatim, nemo tacite officium recitet; sed omnes pariter, quicumque adestis, senes cum junioribus laudate nomen Domini in psalmis, hymnis, et canticis. » Hæc ille. Accedit ratio: quia *Residere* nihil aliud est, quam Ecclesiæ personaliter deservire in divinis officiis, c. *Conquerente*.

6. h. t. cum similibus; estque jam dictum supra n. 3. et 4.

109. *Rigor juris communis non ubique est usu receptus.* — Additur tamen in conclusione, « Quantum est de rigore juris communis. » Fatendum enim est, quod rigor iste juris canonici, sacræque concilii Tridentini, non ubique sit usu receptus, vel saltem non nihil contraria consuetudine temperatus. Nam alicubi solent quidem canonici alternis vicibus, saltem in festis principalioribus, officiatores agere, atque episcopo solemniter celebranti assistere, et ministrare, vel etiam antiphonarum initia canendo inchoare: reliqua vero constitutis musicis vel capellanis suis, cantu prosequenda, seu peragenda relinquere, atque interim meditando, sive privatim Horas canonicas, aliasve preces recitando, choro decenter atque reverentialiter assistere: idque sic permittente longæva consuetudine, arg. cap. ult. *de Consuetud.* cum similibus.

110. *Valetque contraria consuetudo.* — Et quidem hujusmodi consuetudinem valere, censet Gavantus, tom. II. *at Rubric. Missal.* sect. 1. cap. v. tit. V. n. 4. monens tamen episcopos, ne fiat abusus. Azorius, part. I. lib. X. cap. XI. quæst. 5; Lessius, lib. II. *de Justit. et jur.* cap. XXXIV, dubit. 33. n. 185; Garcias, part. III. *de Benefic.* cap. II. n. 517. ac seqq.; Sannig, h. t. cap. IV, n. 9; Castro Palao, part. II. disp. 3, punct. 3, n. 55, pluresque alii ab his citati. Accedit ratio, quia talis consuetudo non est contra jus naturale, vel divinum, sed contra ecclesiasticum duntaxat; ergo subintrat dispositio cap. ult. *de Consuetud.* Eo præsertim, quia hujusmodi consuetudo non est contra rationem, nec continet turpitudinem; quin potius videtur promovere decorem, atque splendorem ecclesiarum, hac ratione varios habentium ministros ad cultum divinum deputatos, per quos etiam divinum officium magnificentius et suavius decantari solet, cum canonici sæpius voce, suavitate, vel peritia canendi careant. (ADNOTATIO XLIV.)

111. *De jure communi tenentur canonici omnibus horis singulisque diebus interesse, excepto trimestri.* — Resp. III. De jure communi tenentur ulterius canonici omnibus Horis, singulisque diebus interesse, excepta trimestri proxime declarando. Ita Barbosa, part. III. *de Offic. et potest. episcop.* allegat. 52, n. 133; Garcias, cit. cap. II. n. 324, 325. et seqq., id desumens ex verbis concilii Tridentini, d.

sess. 24. cap. XII, atque allegans multiplicem declarationem sacre Congregationis concilii, quarum una sic habet: « Interessentia, de qua in hoc decreto, debet esse in omnibus diebus et horis officiis divinis interesse, et inservire, præterquam in tribus mensibus singulorum annorum, nisi Ecclesiæ constitutiones longius servitii tempus requirant. » Alia et per Garciam, loc. cit. n. 329, post plures alios relata, sic ait: « Non valet statutum, ut una hora, vel duabus interessentes lucrentur massam grossam, sive præbendam, amissis distributionibus quotidianis. »

112. *Et an valeat contraria consuetudo.* — Addit Theodosius Rubeus inter *Disceptationes Forenses*. Stephani Grafiani, c. 298. n. 20, quem refert Barbosa cit. n. 133, quod canonici non possint juvari aliqua consuetudine, quin teneantur omnibus septem Horis inservire. Verum Garcias, loc. cit. n. 330, asserit istud non servari, nec esse receptum in Hispania, in cujus Ecclesiis communiter lucrifit grossa, seu præbenda, residendo una Hora: quæ consuetudo videtur valere. Cæsar de Graffis decis. 116. n. 8. Et potest sustineri (inquit Garcias cit. n. 330.) saltem dum per superiorem, aut capitulum non sit aliud ordinatum. Concordant dicta superius n. 109.

113. *Canonici possunt singulis annis per tres menses abesse, dummodo, etc. Pro eo tamen tempore non lucrentur distributiones.* — Quæritur II. An et qualiter liceat canonicis per singulos annos trimestri abesse? Resp. I. Certum est, quod canonici, juxta concilium Tridentinum, sess. 24. cap. XII. *de Reform.* singulis annis per tres menses abesse valeant: dummodo speciales Ecclesiarum constitutiones longius abesse vitii tempus non requirant. Patet istud ex verbis ejusdem concilii, n. 107. relatis. Quanquam notent doctores, quod canonici licite quidem absint tribus mensibus; non tamen pro eo tempore lucrentur distributiones quotidianas, sed solum fructus grossos. Gonzalez ad reg. 8. *Cancellar.* § 7. procem. n. 182, allegans declarationem sacre congregationis 3 augusti 1586; Fagnanus c. *Licet*. n. 92. et 93. *de Præbend.*, allegans pariter declarationem sac. congregationis concilii: et concordant dicenda inferius n. 175.

114. *Mensis ejusmodi debet contingere triginta dies sive continuos, sive interpolatos.* — Resp. II. Hujusmodi mensis debet continere triginta dies, ac proinde tres menses consti-

tuunt nonaginta dies: et quia concilium Tridentinum absolute illos concedit, hinc dies illi possunt esse vel continui, vel interpolati; ita tamen, quod interpolati dies absentie non superent trimestre. Ita Garcias cit. part. III. cap. II. n. 306, allegans Rotam in una Salamantina canonicatus, 20 junii 1572; Barbosa, part. III. *de Offic. et potest. episcop.* allegat. 53. n. 120; Fagnanus c. *Licet*, n. 54. et 55, *de Præbend.* allegans declarationem sacre congregationis, a Sanctissimo approbatam; sub hac tamen limitatione, videlicet: Ut non omnes canonici possint abesse eodem tempore, ne Ecclesia destituatur debito servitio; ac proinde tantum illa quota canonicorum simul abesse valeat, quæ videbitur arbitrio episcopi, et capituli. Siquidem concilium non dedit pro absentia tres menses capitulo, sed canonicis; scilicet, singulis per vices.

115. *Extra tamen Natale et Pascha Domini, aliasque solemnitates majores.* — Addit Zerola, part. I. *Praxis episcopal.* §. *Privatio.* § *Tertium dubium, an omni tempore, etc.*; Garcias cit. part. III. cap. II. n. 317; Barbosa, ubi supra, n. 119, allegans alios, quod sacra congregatio declarat. 153, responderit, quod ejusmodi tres menses non debeant incurrere in Natale, aut Pascha Domini, vel alias tales maximas solemnitates. Quod quidem æquissimum est, et eidem concilio Tridentino, sess. 23. cap. I. *de Reform.* ita expresse admonenti episcopos, conforme: quanquam et istud non ubique servari, ultro fateatur Garcias, loc. cit. n. 318.

116. *Ad absentiam trium mensium non requiritur allegatio causæ, vel petitio licentiæ. Possuntque canonici tunc abesse etiam ex causa recreationis.* — Resp. III. Ad absentiam trium mensium, a concilio canonicis concessorum, non requiritur alia allegatio causæ, vel petitio licentiæ superioris: dummodo non omnes canonici simul absint. Ita Barbosa, cit. allegat. 53, n. 118; Garcias, d. cap. II. n. 314. et 315, allegans multiplicem declarationem sacre congregationis concilii, Fagnanus cit. c. *Licet*, n. 52, *de Præbend.* pariter attestans ita censuisse sacram congregationem. Nec immerito, quia, ubi non obstat specialis Ecclesiarum constitutio, aut consuetudo, ipsummet jus commune, sive concilium Tridentinum, tribuit canonicis licentiam abessendi tribus mensibus, etiam ex causa recreationis, seu refocillationis animæ et corporis: quæ causa cum semper subesse

dignoscatur, opus non est, hanc vel aliam allegare.

117. *Dummodo non omnes canonici simul absint.* — Additur vero, « dummodo non omnes canonici simul absint. » Tum ne Ecclesia debito servitio destituatur, tum quia non capitulo, sed canonicis duntaxat, videlicet per vices, abesse licet; ut jam dictum n. 114. Unde quia illa solum quota canonicorum eodem tempore abesse potest: quæ videbitur arbitrio episcopi, vel capituli, merito canonici discessuri apud superiorem sese insinuant: quamvis remanentibus aliis, pro servitio Ecclesiæ sufficientibus, speciali licentia non indigeant, neque prohiberi possint.

118. *Potest episcopus ob legitimam causam dare canonicis licentiam, ut abesse valeant quatuor mensibus.* — Resp. IV. Potest episcopus ob legitimam causam dare canonicis suis licentiam, ut abesse valeant quatuor mensibus. Ita Barbosa loc. cit. n. 123. asserens, ita fuisse decisum; Garcias, ubi supra, n. 411 et 413. referens talens tales declarationes; Fagnanus d. c. *Licet*. 47. *de Præbend.* ubi refert, quod Sanctissimus, die 7 octobris 1580, audita relatione congregationis, impertitus sit facultatem episcopo, ut possit singulis annis, si sibi justæ causæ dispensandi videbuntur, licentiam concedere canonicis non residendi per alium mensem ultra tres, in eo tamen numero, qui episcopo visus fuerit, ne cultus divinus deseratur. Hinc archidiaconum ratione visitationis ei incumbentis posse abesse ultra tres menses declaravit sacra congregatio concilii, relata per Garciam cit. part. III. *de Beneficiis*, cap. II. n. 332.

119. *Si per specialem Ecclesiarum constitutionem, aut consuetudinem, longius servitii tempus requiratur non est licitum canonicis per tres menses abesse.* — Resp. V. Quod si per specialem ecclesiarum constitutionem, aut consuetudinem, longius servitii tempus requiratur, tunc non est licitum canonicis, per tres menses abesse: adeo, ut si non resederint constituto tempore, incidant in pœnas, de quibus concilium Tridentinum d. sess. 24. cap. XII. loquitur. Prima pars est certa, et communis. Nam concilium, cit. cap. XII. non indulget canonicis quarumcunque Ecclesiarum absentiam trium mensium: quia non procedit concedendo, sed prohibendo, ut « non liceat vigore cujuslibet statuti, aut consuetudinis, ultra tres menses — abesse. »

Quinimo id ipsum concilium expresse præservat constitutiones Ecclesiarum, quæ longius servitii tempus requirunt, ibi: « Salvis nihilominus earum Ecclesiarum constitutionibus, quæ longius servitii tempus requirunt. » Unde notat Fagnanus cit. c. *Licet*. n. 51. *de Præbend.* quod canonicis per constitutiones suarum Ecclesiarum ad longius residentie tempus astrictis, atque postulanti- bus ex gratia vacationem trium mensium, sacra congregatio suo tempore semper abnuerit.

120. *Alioquin non residentes constituto tempore, incidunt in pœnas concilii Tridentini.* — Altera pars est Fagnani loc. cit. n. 30 et Barbosa d. allegat. 53, n. 146. et Garciae cit. cap. II. n. 144, allegantis declarationem sacre congregationis. Nam propositio dubio: An canonici, qui majori servitio Ecclesiæ, quam novem mensium sunt astricti, subiacent, si non resederint, eisdem pœnis, de quibus in d. cap. XII. sacra congregatio censuit, subiacere.

121. *Et quid si constitutio, vel consuetudo alicujus Ecclesiæ, requirit servitium totius anni?* — Et hoc indubitate procedit, quando constitutiones, vel consuetudines Ecclesiarum requirunt longius servitii tempus citra totum annum: puta, decem vel undecim mensium. Quod si vero cujuspiam Ecclesiæ constitutio, aut consuetudo requirat servitium totius anni, tunc dubium oriri posset. Et quidem non esse tunc licitum canonicis, abesse per tres menses, videntur convincere rationes pro prima parte conclusionis n. 119. allatæ. Oppositum tamen, seu in tali casu locum habere absentiam trium mensium, censet Garcias cit. part. III. cap. II. n. 311. et 312. Istud probans ex eo, tum quia residentia totius anni nimis dura videtur, maxime spectata fragilitate humana; tum quia ita sacra congregatio censuit in una Asturicen. his verbis: « Decretum concilii, cap. XII. sess. 24, concedit canonicis absentiam trium mensium, si constitutiones Ecclesiæ servitium totius anni requirunt. »

122. *Quæ sunt causæ canonicos excusantes a residentia personali?* — Quæritur III. Quæ sint causæ canonicos a personali residentia excusantes, quæque pœnæ debito tempore non residentium? Resp. I. Præter licitam absentiam trium mensium, modo proxime declarato, causæ canonicos excusantes a residentia (prævia tamen ordinarii approbatione, ac licentia) generatim sunt, « Chris-